

Examensarbete inom Lantmästarprogrammet 2004:14

FALLSTUDIE PÅ VÄXTODLINGSGÅRD

Jonas Jönsson

**Handledare: Universitetsadjunkt Jan Larsson
Examinator: Universitetsadjunkt Jan Larsson**

**Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för Jordbrukets biosystem och teknologi Alnarp 2004**

FÖRORD

Lantmästarprogrammet är en tvåårig högskoleutbildning som omfattar minst 80 p. En av de obligatoriska delarna i denna är att genomföra ett eget arbete som ska presenteras med en skriftlig rapport och ett seminarium. Detta arbete kan t ex ha formen av ett mindre försök som utvärderas eller en sammanställning av litteratur vilken analyseras. Arbetsinsatsen ska motsvara minst fem veckors heltidsstudier (5 p).

Jag är själv intresserad av att undersöka lönsamheten i skånsk växtodling. Frågan jag har ställt mig är om det finns ekonomisk lönsamhet att fortsätta bedriva växtodling med dagens förutsättningar? Om lönsamhet finns, vilka markpriser klarar jag av att betala i form av arrende? Detta ligger till grund för mitt examensarbete.

Universitetsadjunkt Jan Larsson har varit examinator.

Alnarp april 2004

Jonas Jönsson

SAMMANFATTNING

Jag har genom en fallstudie på en skånsk växtodlingsgård räknat ut lönsamheten på driften. Resultatet av denna fallstudie ska därför kunna utgöra underlag för vad som är rimligt att betala i arrende för jordbruksmark. Förhållandet är inte allmänt utan gäller endast fallgården vid denna tidpunkt. Anledningen till att valet föll på just en skånsk växtodlingsgård var dels för att jag kommer därifrån och dels för att det är där jag vill bedriva lantbruk i framtiden.

Fallgården som jag studerat ligger i sydvästra Skåne och driver 300 hektar växtodling. I växtföljden ingår höstvetete, sockerbetor, vårvete, malkorn, höstraps och fast träda. Gården äger alla förekommande maskiner. Ingen hänsyn har tagits till underhåll av byggnader, inte heller till EU-stöden.

Jag har genom maskinkalkyler räknat fram en grödspecifik maskinkostnad per hektar och år. Därefter har jag upprättat produktionsgrenskalkyler och räknat fram täckningsbidraget för de olika grödorna.

I fallstudien har det framkommit att ett motiverat och lönsamt arrendepris på fallgården borde ligga kring 3 600 kr per hektar, utan arealstöd. Om hänsyn tas till arealstöden kan arrendepriiset ökas med motsvarande belopp.

Beräkningen av arrendepriiset är baserat på lönsamheten på hela växtföljden. Här är det viktigt att se lönsamheten ur ett helhetsperspektiv, då det är totala vinsten som är intressant.

Jag har även utfört en mindre litteraturstudie angående fallstudier och produktionsgrenskalkyler.

SUMMARY

This report will point out the income for a scania plant production farm, this has been estimated through a case study. The outcome of this report will later be used to calculate a reasonable leasehold charge.

This case study is solitary based upon this particular studied farm, at this very point, and can therefore not be used as a general guide. The reason why this particular scania plant production farm has been selected, is because the author is born and raised at the farm and has the intention to run the farm in the future.

The chosen farm for this report is based in the southwest of scania and cover 300 hectare of plant production. The crop rotation consists of autumn wheat, sugar beats, spring wheat, spring barely, winter rape and fallow. The farm owns all machinery required. The report has not taken any EU-support or building reparation costs under account.

The crop specific machine costs per hectare has been calculated through machine calculations. Subsequently different branch of production calculations has been formed where the fixed costs for the various crops are considered.

In this case study I conclude that the leasehold price should be 3600 SEK per hectare. The calculated leasehold price could be increased if the land support is considered. The calculations upon the leasehold price are based on the returns of the crop rotation as a whole. It is important to look at the total crop rotation when calculating the total revenue capabilities.

A minor literature study has been made concerning case studies and branch of production calculation.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sida

INLEDNING.....	1
BAKGRUND.....	1
MÅL.....	1
AVGRÄNSNINGAR.....	1
METOD.....	2
LITTERATURSTUDIE.....	3
Vad är en fallstudie.....	3
Vad är en produktionsgrenskalkyl.....	4
GÅRDSBESKRIVNING.....	5
FÖRUTTSÄTTNINGAR FÖR KALKYLERNA.....	6
Maskin.....	6
Produktionsgrenarna.....	7
TABELL 1.....	8
TABELL 2.....	9
BESTÄMNING AV ARRENDEPRIS.....	10
Tabell 3.....	10
RESULTAT.....	11
DISKUSSION.....	11
Diskussion fort.....	12
REFERENSER.....	13
BILAGOR.....	14
KOMMENTARER TILL KALKYLERNA.....	14
Höstvete.....	14
Sockerbetor.....	15
Vårvete.....	15
Malkorn.....	16
Höstraps.....	16
Träda.....	16
KALKYLER.....	17
Höstvetekalkyl.....	17
Sockerbetskalkyl.....	18
Vårvetekalkyl.....	19
Malkornskalkyl.....	20
Höstraps.....	21
Träda.....	22

INLEDNING

I det här examensarbetet har jag valt att göra en fallstudie avseende lönsamheten på en skånsk växtodlingsgård. Anledningen till att valet föll på just en skånsk växtodlingsgård var dels för att jag kommer därifrån och dels för att det är där jag vill bedriva lantbruk i framtiden. Denna fallstudie är inte generell utan grundar sig endast på fallgården. Förhållandet som arbetet är grundat på gäller enbart vid denna tidpunkt.

BAKGRUND

I nuläget verkar marknaden gå mot dyrare priser på förnödenheter inom lantbruket samtidigt som lantbrukarna får allt sämre betalt för producerade varor. Det idag väldigt höga markpriserna har gjort att jag funderar över om det i framtiden är lönsamt att bedriva växtodling på samma sätt som idag. EU-stödet ser ut att sjunka i framtiden samtidigt som det kommer bli markbundet istället för produktionsbundet. Kontentan av detta blir att stöden inkasseras oavsett vad man odlar. Det kanske är mer lönsamt att träda eller utarrendera hela gården? I denna fallstudie har jag därför inte tagit hänsyn till EU-stöden i mina bidragskalkyler. Intresset ligger istället på att undersöka grödornas olika täckningsbidrag.

MÅL

Att genom en fallstudie på en skånsk växtodlingsgård se hur lönsamheten ser ut. Resultatet av denna fallstudie ska därför kunna utgöra underlag för vad som är rimligt att betala för jordbruksmark.

SYFTE

Syftet är att ta reda på hur mycket som kan betalas i arrende.

AVGRÄNSNING

Jag har valt att begränsa detta arbete genom att endast studera fallgårdens förutsättningar, deras maskiner och de grödor som odlas. Ingen hänsyn tas till underhåll av byggnader. Anledningen till att jag endast studerar en gård istället för flera stycken är att alla gårdar är unika och har olika förutsättningar.

METOD

För att få fram lämplig information, ska jag göra en fallstudie på en skånsk växtodlingsgård. Jag ska genom kalkyler räkna fram maskinkostnaderna per hektar på de befintliga maskinerna. Arbetskostnaden är ej medräknad i maskinkalkylerna utan ingår i växtodlingskalkylerna. Maskinkostnaderna ska sedan belasta de olika grödorna i form av en grödspecifik engångssumma. Därefter har jag genom produktionsgrenskalkyler räknat fram täckningsbidraget på de olika grödorna som odlas på gården. Kostnader och arbetstid för underhåll av byggnader ingår inte i denna fallstudie.

LITTERATURSTUDIE

VAD ÄR EN FALLSTUDIE

I en fallstudie fokuserar man på en speciell enhet. En enhet kan definieras som den vi är intresserade av att undersöka. Enheter finns i många former och kan begränsas i både tid och rum.

Många fallstudier fokuserar endast på ett enskilt fall. Det kan vara ett speciellt företag, en speciell person eller en speciell händelse. Uppgiften är att beskriva och förstå, kanske också att försöka förklara fallet. Målet sägs vara att gå till botten med något speciellt. Trots denna definition används fallstudier ofta för att förklara eller utreda mer generella saker. Målet flyttas då från att utreda det specifika till det mer generella.

Problemet med fallstudier är att det inte finns en klar och gemensam uppfattning om vad som är ett fall, ett case (Jacobsen, 2002).

Andersson (1997, s 8-9) förklarar och avgränsar fallstudier enligt nedan:

Beteckningen "case" kommer av det latinska casus och understryker betydelsen av det enskilda fallet. Terminologin betonar därför att det rör sig om ett eller några få fall som görs till föremål för ingående studier. Antingen på grund av att det bara finns ett enda eller ett fåtal, eller på grund av att det bara är ett eller några få fall som är tillgängliga för forskaren. Ofta är idealet att gå in på djupet i ett fall och lägga en helhetsanalys som står på egna ben. Undersökningsenheten ses som ett komplext helt, där många underenheter och deras förhållande till varandra utmejslas.

VAD ÄR EN PRODUKTIONSGRENSKALKYL

En produktionsgrenskalkyl är en redovisning av intäkter, kostnader och täckningsbidrag för en enskild produktionsgren. Målet med dessa kalkyler är att se vad varje produktionsgren bidrar med för att täcka gårdens samkostnader eller fasta kostnader. Genom att göra sådana kalkyler på de olika produktionsgrenarna och lägga till samkostnaderna kan vi se hur den totala lönsamheten på driften ser ut. Kalkylerna är mycket användbara vid skapande av driftsplaner för enskilda företag. Produktionsgrenskalkylerna är också ett bra hjälpmedel för att se hur förändringar i företagets produktion kan påverka företagets ekonomi.

Så här tycker HIR (Hushållningssällskapets Individuella Rådgivning)

När HIR räknar på sina produktionsgrenskalkyler på spannmål och raps använder de sig av tre olika skördenivåer i Sydsverige. Nivån ”hög” motsvarar den jord som har arealersättningsnivå 1, nivå ”mellan” motsvarar arealersättningsnivå 3 och nivå ”låg” motsvarar arealersättningsnivå 5. Vid beräkningar gällande grödor som potatis, ärtor och sockerbetor tycker HIR att lantbrukarna bör utgå ifrån gårdens egen skördenivå. Anledningen till det är att få ett mer tillförlitligt resultat.

HIR har vid sina beräkningar tagit med arealersättningen. Förutsättningar för HIRs kalkyler bygger huvudsakligen på erfarenheter från deras mångåriga rådgivning. Pris och avkastning i beräkningarna kommer från föregående skördeår.

Produktionsgrenskalkylerna ska motsvara ett normalt brukningssätt för ett effektivt Sydsvenskt jordbruk. I deras beräkning av kalkylerna har de valt en gård med totalt 110 hektar växtodling. Maskinkostnaderna finns med i form av underhåll och drivmedel det vill säga inga fasta kostnader som ränta och avskrivning (HIR 2003).

GÅRDSBESKRIVNING

Gården som jag har studerat ligger i sydvästra Skåne. Gården äger och driver 300 hektar växtodling, varav merparten av arealen är styv lerjord. Gården har själv alla maskiner som krävs för att kunna bedriva denna typ av växtodling. Gårdsverkstad där det mesta av servicen och underhållet sker finns också på gården.

Spannmål och raps torkas och lagras på gårdens egen torkanläggning. Detta för att vid bästa pris under året kunna sälja till högstbjudande. Priset som används i bidragskalkylerna är baserade på detta.

Arbetstiden som krävs är ungefär 2400 timmar om året, d v s en dryg heltidstjänst inklusive driftsledning plus en säsongsanställd vid arbetstopparna. Detta medför en arbetstid på 8 timmar/hektar. Inget underhåll av byggnader igår i denna fallstudie.

Växtföljden:

Höstvete, bröd	100 ha
Socketbetor	55 ha
Vårvete, bröd	50 ha
Malkorn	50 ha
Höstraps	30 ha
Fast träda	15 ha
<i>Totalt</i>	<i>300 ha</i>

Maskinpark:

1 st Tröska, 24 fot + 17 fots rapsbord
4 st Traktorer, mellan 125-330 hk
1 st Lastmaskin
1 st traktorgrävare
5 st Vagnar

Harv, 9 m
Plog, 6 skär
Carrier, 8,20 m
Ringvält, 12,40 m
Rapid, kombi, 4 m
Gödningsslunga, 24 m
Växtskyddsspruta, luftass. 24 m
Betsåmaskin, 12 rad
Radrensare, 12 rad
Betupptagare, 3 rad
Balrivare
Släntklippare, 2,80 m

Torkanläggning, kontinuerlig
Lagringskapacitet 2000 ton

FÖRUTTSÄTTNINGAR FÖR KALKYLerna

Maskin

Kalkylen är beräknad på gårdens egen maskinpark. Alla priser och kostnader är tagna direkt utifrån gårdens egna förutsättningar. Alla maskiner ägs till 100% av gårdens ägare och ingen maskinstationsverksamhet utförs. Arbetstid och dess kostnader är inte medräknade i denna kalkyl. Gården har relativt nya maskiner med viss överkapacitet. Tanken med att driva växtodlingen på detta sätt är att få ner arbetstiden och underhållskostnaderna. Resultatet blir att driften kan skötas så rationellt och effektivt som möjligt. Kostnaden för torkanläggningen i form av ränta, värdeminskning och underhåll är med här medan själva torkningskostnaden i form av el och olja är med i växtodlingskalkylerna. Anledningen till detta är att torkningskostnaderna varierar beroende på vilken gröda som torkas och vilken vattenhalt som respektive gröda brukar tröskas på.

De totala maskinkostnaderna inklusive drivmedel men exklusive arbete delas på det antalet hektar som de används på. Maskinkostnaderna får sedan belasta de olika grödorna där maskinerna används på. Resultatet blir en specifik maskinkostnad per hektar och gröda, som sedan förs in i växtodlingskalkylerna som en maskinkostnads post.

Förklaringar till värdena i kalkylen

Värdeminskning: (återanskaffningsvärde - restvärde) / ekonomisk livslängd.

Ränta: 5 % kalkylränta, d v s 5 % * nuvärdet.

Underhåll: uppgifter hämtade direkt från gården, denna post innehåller även kostnader för gårdsverkstad och arbete.

Förvaring: totala kostnaden i en post, 1300 kvadratmeter * 100 kr / kvadratmetern.

Försäkring: totala kostnaden för alla maskiner och redskap i en post.

Drivmedel: dieselkostnad 6,20 kr / liter, total dieselförbrukning för maskinerna är 26 900 liter per år.

Summa / ha: totala kostnaderna utslagit på de antal hektar de årligen används på. Detta för att sedan belasta de olika grödorna som maskinerna används på.

Produktionsgrenarna

Spannmål och raps

Uppgifter om priser och kvantiteter är beräknade på gårdens medeltal under de fem sista åren (1999-2003). Priserna på inköpta förnödenheter är beräknade på gårdens normala inköpspriser. Alla kalkyler och värden är beräknade per ett hektar och år. Kalkylräntan är bestämd till 5%. I rörelsekapitalet ingår alla rörliga kostnader inklusive arbete. All producerad vara torkas och lagras på gården tills försäljning sker. Spannmålsförsäljningen sker under året när bästa pris erhålls. Ingen kontraktsodling finns utan försäljning sker till högstbjudande köpare. Det uppkommer en räntekostnad för försenad intäkt i form av försäljning på vintern. Räntekostnaden beräknas på att försäljningen sker i mars istället för vid skörd. Räntan 5% är beräknad på försäljningspriset direkt vid skörd och en lagring i fem månader. Ingen intäkt från halmen finns, då den alltid brukas ner. Transportkostnader för försåld vara och inköpta förnödenheter finns inbakat i priset i respektive post. Driftskostnader för torkning av spannmålen (18%-14%) är 0,035-0,04 kr / kg spannmål. Arbetsinsatsen som krävs är 5,5 tim / ha för spannmålen, 3 tim / ha för rapsen, 1 tim / ha för trädan, sockerbetorna 13 tim / ha och 1,5 tim / ha för administration och driftsledning. Arbetskostnaden är satt till 180 kr per timme, alltså vad en anställd kostar i form av lön, arbetsgivaravgift, sjuklön, semesterersättning, pensionsförsäkring och AMF-avgift. Ingen hänsyn har tagits till eventuella arealstöd.

Sockerbetor

All odling sker på kontrakt till Danisco Sugar. Det innebär att man äger en viss sockerkvot som anger antalet ton socker man får leverera. Lagring av betorna sker på vändtegen på betfältet. Vid längre lagringstid och frost är att vänta täcks betstukan med halm med gårdens balrivare. Transporten från betfältet till sockerbruket utförs av maskinstation, lastningen på transportfordonet sker med gårdens egen lastmaskin. Kostnad för detta finns med i avräkningspriset. Ingen rensning utöver den som sker i betupptagaren utförs.

Växtskyddsbekämpningen utförs normalt fyra gånger under säsongen. I samband med sådd, som sker med Marshalbetat frö, utförs en insektsbekämpning med Marshal i såfåran. Detta för att inte insekter ska äta upp fröet, vilket annars är ett stort problem på styvare jordar.

Upptagning av betorna sker med egen 3-radig bogserad betupptagare.

Träda

Gården har fast träda, vilket innebär att den ligger kvar från år till år. Trädan putsas en gång om året. I övrigt inga andra kostnader eller intäkter.

SAMMANSTÄLLNING AV ALLA GRÖDORNA

SUMMA / HEKTAR	Enhet	Höstvete	Sockerbetor	Vårvete	Malkorn	Höstraps	Träda
INTÄKTER							
Försåld vara	kr	10 362	27075	9856	8610	7200	
SUMMA INTÄKTER		10 362	27075	9856	8610	7200	0
SÄRKOSTNADER							
Utsäde	kr	550	1592	630	580	413	
Gödning	kr	1881	2024	1949	1218	1716	
Bek. Ogräs	kr	468	937	162	162	648	
Bek. Svamp	kr	366		366	197		
Bek. Insekt	kr	27	361			108	
Torkning	kr	360		308	245	308	
SUMMA SÄRKOSTNADER 1	kr	3652	4914	3415	2402	3193	0
Ränta rörelsekapital	kr	145	226	123	107	120	14
Ränta lager, 5 mån	kr	178		168	160	135	
SUMMA SÄRKOSTNADER 2	kr	323	226	291	267	255	14
Arbete	kr	900	2340	900	900	540	180
Administration/Driftsledning	kr	270	270	270	270	270	270
Maskinkostnader, inkl. drivm.	kr	3851	4692	3651	3807	2852	508
SUMMA SÄRKOSTNADER 3	kr	5021	7302	4821	4977	3662	958
TB 1 = (Int.-Särkost. 1)	kr	6 710	22161	6441	6208	4007	0
TB 2 = (Int.-Särkost. 1,2)	kr	6 387	21935	6150	5941	3752	-14
TB 3 = (Int.-Särkost. 1,2,3)	kr	1 366	14633	1329	964	90	-972

Källa: egen sammanställning

Det som framgår är att sockerbetorna är det som är mest lönsamt.

Det påverkar hela växtföljden så att ett högre arrende kan betalas även för övriga grödor.

Spannmålsgrödorna har i stort sett lika täckningsbidrag, medan rapsen precis går med vinst.

Tabell 2. SAMMANSTÄLLNING AV MASKINKOSTNADER PER HEKTAR

Enhet	Årsmod.	Å.anv.tid	Ha/år	Sa.Kost.	Kost/Ha	Kost./gröda
	år	timmar	ha			
Tröska						
New Holland 860	2003	110	230	160000	696	
Traktorer						
John Deere 8520	2004	250	1230	130000	106	
John Deere 7710	1999	200	430	45000	105	
Valmet 8550	2000	450	700	38750	55	
Valmet 6800	1996	350	1165	25000	21	
Lastmaskiner						
Volvo L 50C	1998	200	255	58333	229	
JCB traktorgrävare	1982	100	300	12499	42	
Redskap						
Plog, delburen, 6 skär	2000	190	255	20000	78	
Harv 9 m	1999	100	510	22500	44	
Carrier 8,20 m	2001	65	255	27500	108	
Ringvält 12,4 m	1990	20	200	10050	50	
Gödningslunga 24 m	2003	45	625	11500	18	
Spruta, luftassisterad 24 m	2003	70	1031	43750	42	
Betsättare 12 rad	1996	30	55	14333	261	
Betupptagare 3 rad	2003	100	55	100833	1833	
Radrensare 12 rad	1959	40	110	4750	43	
Balrivare	2002	10	55	6167	112	
Släntklippare 2,8 m	2002	50	20	8500	425	
Vagn 5 st	1990	300	230	34000	148	
Torkanläggning	1995	600	285	115000	500	
Underhåll tot (inkl. arb.)			285	100 000	351	
Förvaring tot			285	130000	456	
Försäkring tot			285	10500	37	
Drivmedel tot			285	124000	435	
Tot. kostnader/ha & gröda						
Höstvete						3851
Socketbetor						4692
Vårvete						3651
Malkorn						3807
Hörraps						2852
Träda						508

Källa: egen sammanställning

Spannmålen har ungefär samma kostnader medan sockerbetorna är en tusenlapp dyrare och rapsen en tusenlapp billigare

BESTÄMNING AV ARRENDEPRIS

Enligt mina beräkningar av lönsamheten på fallgården ser det ut som följer:

Tabell 3

Gröda	TB 3 (kr)	Hektar	TB * Hektar	Arrendepris
Höstvete	1 544	100	154400	
Sockerbetor	14 633	55	804815	
Vårvete	1 497	50	74850	
Malkorn	1 124	50	56200	
Höstraps	25	30	750	
Träda	-972	15	-14580	
Summa			1076435	
<u>Summa / 300 ha</u>				<u>3588</u>

Jag har kommit fram till att 3 600 kr per hektar är motiverat att betala i arrendepris. Det är vad som blir över när allt utom kostnader för marken är betalt.

RESULTAT

I denna fallstudie har det framkommit att ett motiverat och lönsamt arrendepris på fallgården borde ligga kring 3 600 kr per hektar, utan arealstöd. Om hänsyn tas till arealstöden kan arrendepriset ökas med motsvarande belopp. Beräkningen av arrendepriset är baserat på lönsamheten på hela växtföljden. Här är det viktigt att se lönsamheten ur ett helhetsperspektiv, då det är totala vinsten som är intressant.

DISKUSSION

Med utgångspunkt från fallgården på 300 hektar har beräkningarna av maskinkostnaderna till slut mynnat ut i en specifik total maskinkostnad per gröda per hektar och per år.

Det som framkommit är att gården har en hög maskinkostnad, detta på grund av relativt nya maskiner med viss överkapacitet. Det motiveras med låg underhållskostnad, läglighetseffekt, mindre driftsstopp och färre arbetstimmar. Dyrast maskinkostnader har grödan sockerbetor och billigast, med undantag från trädan, har grödan höstraps. Grödorna höstvet, vårvete och malkorn uppvisar ungefär lika maskinkostnader. Vilket kan förklaras med att insatser och bruknings sätt är relativt likartat på dessa grödor.

Jag har sedan upprättat produktionsgrenskalkyler för varje enskild gröda, detta för att kunna förklara och avgränsa lönsamheten, positiv som negativ, på fallgården. Allt detta för att kunna bedöma den totala lönsamheten i växtföljden. Det är ju trots allt det totala som ska betala arrendepriset på marken.

I tabell 1 går det att utläsa att sockerbetor har ett helt överlägset täckningsbidrag, nämligen drygt 14 600 kr per hektar. Denna lönsamma gröda gör att man kan betala högre arrendepris även för de andra grödorna. I nuläget är sockerbetorna EU stödda, men hur ser man på framtiden? År 2006 ska avtalet omförhandlas och utgången av detta är väldigt oviss. Ett scenario som diskuteras är en 10 %-ig sänkning av sockerkvoterna samtidigt som priset sänks med omkring 30 %. Ett annat scenario är att enbart priset sänks med 30-40 %, men ingen vet i dagsläget. Vad kommer detta att innebära för svenska sockerbetsodlare? Svårt att ta ställning till men en sak är säker, det blir svårare och mindre lönsamhet att bedriva växtodling. Jag tror personligen att markpriserna kommer att falla något till följd utav detta. Därför ”rustar” nu svenska bönder för att öka sockerskördarna till europeisk nivå, för att försöka att minimera den kommande intäktsförlusten.

Spannmålsgrödorna uppvisar ungefär lika täckningsbidrag, det beror till stor del på att bruknings sättet är likartat. Lönsamheten är inte så hög som man skulle vilja ha den till. Önskvärt vore att försäljningspriset ökade. Fallgårdens torkanläggning och lagringsmöjligheter är en steg i den riktningen, då försäljning med ”rätt” kvalitet kan ske när som helst under året. Vilket i sin tur förhoppningsvis leder till högsta möjliga försäljningspris.

Rapsen går i stort sett precis ihop, vilket till en del kan förklaras med framförallt dåliga försäljningspriser de sista åren men även ett par torra höstar vilket lede till dålig avkastning. Men rapsen har även ett annat värde, nämligen förfruktsvärdet. Tydlig skördeökning finns vid odling av höstvetete efter höstraps i jämförelse med att odla höstvetete efter höstvetete.

Den fasta trädan går i förlust med cirka en tusenlapp. Det är inte så mycket att göra åt då trädan är i lag reglerad. På fallgården finns den fasta trädan på gårdens mest lågavkastande fält. Samtidigt har trädan såtts in på spetsar och på oregelbundna fältkanter. Anledningen till det är att få effektivare driftsenheter.

Förändringen av arealstöden från EU är inte vid detta skrivande helt klart. Man kan med säkerhet säga att en sänkning av stöden är ett faktum. Men frågan angående om grödor som sockerbetor och potatis blir stödberättiga återstår fortfarande. Detta beslut kommer att få stora konsekvenser för svenskt jordbruk.

Arrendepriset som jag har kommit fram till är 3 600 kr per hektar. Det tycker jag verkar vara rimligt att betala. På fallgården tror man att EU-stöden kommer att bli omkring 2 300 kr per hektar. Om det blir så finns möjligheten att kunna betala omkring 5 900 kr per hektar.

REFERENSER

Hushållningssällskapet Skåne. (2003) Produktionsgrenskalkyler för växtodling i Skåne, Halland och Blekinge.

Jacobsen, D.I. (2002). Vad, Hur och varför?, Studentlitteratur. Lund.

SLU: s Driftsledningsprogram, www.agriwise.org

Jönsson, Göran. VABO jordbruks AB. Dalby. 2004.

KOMMENTARER TILL KALKYLERNA

Höstvete

Växtskydd

Ogräsbekämpning:	Cougar	1 l/ha	232 kr
	Arelon	1 l/ha	47 kr
	Event super	0,6 l/ha	189 kr
Svampbekämpning:	Comet	0,5 l/ha	257 kr
	Tilt Top	0,5 l/ha	109 kr
Insektsbekämpning:	Fastac	0,3 l/ha	27 kr
	Summa		861 kr
Gödsel 202 kg N	Axan	600 kg	1 134 kr
	KSP	260 kg	325 kr
	PK 11-21	200 kg	422 kr
	Summa		1 881 kr

Bilaga 1:2

sockerbeter

Utsäde

Sår 5,5 frö per löpmeter, d v s 1,135 enhet per ha. Kostnad 1403 kr per enhet. Detta medför en hektarkostnad på 1592 kr.

Växtskydd

Ogräsbekämpning:	Pyramin	0,5 l/ha	107 kr
	Goltix	2 l/ha	420 kr
	Kemifam	5 l/ha	340 kr
	Partner	0,2 l/ha	40 kr
	Rapsodi S	1 l/ha	30 kr
Insektsbekämpning: (i samband med sådd)	Marshal	1,25 l/ha	361 kr
	Summa		1 298 kr
Gödsel 120 kg N	Probeta NPK	800 kg	2 024 kr
	Summa		2 024 kr

Vårvete

Växtskydd

Ogräsbekämpning:	Express	1,25 tbl/ha	78 kr
	Starane	0,4 l/ha	84 kr
Svampbekämpning	Tilt Top	0,3 l/ha	65 kr
	Tilt Top	0,5 l/ha	109 kr
	Comet	0,4 l/ha	205 kr
	Summa		541 kr
Gödsel 217 kg N	N-34	250 kg/ha	538 kr
	KSP	400 kg/ha	500 kr
	KSP S	450 kg/ha	594 kr
	PK 11-21	150 kg/ha	317 kr
	Summa		1949 kr

Bilaga 1:3

Malkorn

Växtskydd

Ogräsbekämpning:	Express	1,25 tbl/ha	78 kr
	Starane	0,4 l/ha	84 kr
Svampbekämpning	Amistar	0,25 l/ha	96 kr
	Stereo	0,4 l/ha	74 kr
Insektsbekämpning	Fastac	0,3 l/ha	27 kr
	Summa		359 kr
Gödsel 128 kg N	N-34	250 kg/ha	538 kr
	KSP S	275 kg/ha	363 kr
	PK 11-21	150 kg/ha	317 kr
	Summa		1 218 kr

Höstraps

Växtskydd

Ogräsbekämpning:	Butisan	2 l/ha	78 kr
Insektsbekämpning	Fastac	1,2 l/ha	108 kr
	Summa		186 kr
Gödsel 200 kg N	Axan	740 kg/ha	1 399 kr
	PK 11-21	150 kg/ha	317 kr
	Summa		1 716 kr

Bilaga 1:4

Höstvete, bröd

Intäkter och särkostnader per hektar

Avkastning, kg/ha 9010

	Enhet	Kvant	Pris	Kr
INTÄKTER				
Höstvete,bröd, avsalu	kg	9010	1,15	10362
Arealersättning		0		
SUMMA INTÄKTER				10362
SÄRKOSTNADER				
Utsäde	kg	200	2,75	550
Gödsling Axan (N27)	kg	600	1,89	1134
Gödsling Ksp (N15,5)	kg	260	1,25	325
Gödsling PK 11-21	kg	200	2,11	422
Bek. med. ogräs	tot			468
Bek. med. Svamp	tot			366
Bek. Med. Insekt	tot			27
Torkning	kg	9010	0,04	360
SUMMA SÄRKOSTNADER 1				3652
Ränta rörelsekapital, (faktor 0,6)	0,6	4822	5%	145
Ränta lager, 5 mån	5%	9010	0,95	178
SUMMA SÄRKOSTNADER 2				323
Arbete	tim	5	180	900
Administration/Driftsledning	tim	1,5	180	270
Maskinkost, inkl. drivm		1	3851	3851
SUMMA SÄRKOSTNADER 3				5021
TB 1 = (Int.-Särkost.1)				6709
TB 2 = (Int.-Särkost.1,2)				6386
TB 3 = (Int.-Särkos.1,2,3)				1365

Bilaga 1:5

Sockerbetor

Intäkter och särkostnader per hektar

Avkastning, kg/ha 57 000

	Enhet	Kvant	Pris	Kr
INTÄKTER				
Sockerbetor tot. 9,55 ton utvb.s	ton	57	475	27075
SUMMA INTÄKTER				27075
SÄRKOSTNADER				
Utsäde	enhet	1,135	1403	1592
Gödsling Probeta NPK	kg	800	2,53	2024
Bek. med. ogräs	tot			937
Bek. Med. Insekt	tot			361
SUMMA SÄRKOSTNADER 1				4914
Ränta rörelsekapital, (faktor 0,6)	0,6	7524	5%	226
SUMMA SÄRKOSTNADER 2				226
Arbete	tim	13	180	2340
Administration/Driftsledning	tim	1,5	180	270
Maskinkost, inkl. drivm		1	4692	4692
SUMMA SÄRKOSTNADER 3				7302
TB 1 = (Int.-Särkost.1)				22161
TB 2 = (Int.-Särkost.1,2)				21935
TB 3 = (Int.-Särkos.1,2,3)				14633

Bilaga 1:6

Vårvete, bröd

Intäkter och särkostnader per hektar

Avkastning, kg/ha 7700

	Enhet	Kvant	Pris	Kr
INTÄKTER				
Vårvete,bröd, avsalu	kg	7700	1,28	9856
Arealersättning		0		
SUMMA INTÄKTER				9856
SÄRKOSTNADER				
Utsäde	kg	225	2,8	630
Gödsling N34 (34N)	kg	250	2,15	538
Gödsling Ksp (N15,5)	kg	400	1,25	500
Gödsling Ksp S (N15,5)	kg	450	1,32	594
Gödsling PK 11-21	kg	150	2,11	317
Bek. med. ogräs	tot			162
Bek. med. Svamp	tot			366
Torkning	kg	7700	0,04	308
SUMMA SÄRKOSTNADER 1				3414
Ränta rörelsekapital, (faktor 0,6)	0,6	4084	5%	123
Ränta lager, 5 mån	5%	7700	1,05	168
SUMMA SÄRKOSTNADER 2				291
Arbete	tim	5	180	900
Administration/Driftsledning	tim	1,5	180	270
Maskinkost, inkl. drivm		1	3651	3651
SUMMA SÄRKOSTNADER 3				4821
TB 1 = (Int.-Särkost.1)				6442
TB 2 = (Int.-Särkost.1,2)				6151
TB 3 = (Int.-Särkos.1,2,3)				1330

Bilaga 1:7

Malkorn

Intäkter och särkostnader per hektar

Avkastning, kg/ha 7000

	Enhet	Kvant	Pris	Kr
INTÄKTER				
Malkorn, avsalu	kg	7000	1,23	8610
Arealersättning		0		
SUMMA INTÄKTER				8610
SÄRKOSTNADER				
Utsäde	kg	200	2,9	580
Gödsling N-34 (34N)	kg	250	2,15	538
Gödsling Ksp S(N15,5)	kg	275	1,32	363
Gödsling PK 11-21	kg	150	2,11	317
Bek. med. ogräs	tot			162
Bek. med. Svamp	tot			197
Torkning	kg	7000	0,035	245
SUMMA SÄRKOSTNADER 1				2401
Ränta rörelsekapital, (faktor 0,6)	0,6	3571	5%	107
Ränta lager, 5 mån	5%	7000	1,1	160
SUMMA SÄRKOSTNADER 2				268
Arbete	tim	5	180	900
Administration/Driftsledning	tim	1,5	180	270
Maskinkost, inkl. drivm		1	3807	3807
SUMMA SÄRKOSTNADER 3				4977
TB 1 = (Int.-Särkost.1)				6209
TB 2 = (Int.-Särkost.1,2)				5941
TB 3 = (Int.-Särkos.1,2,3)				964

Bilaga 1:8

Höstraps

Intäkter och särkostnader per hektar

Avkastning, kg/ha 3300

	Enhet	Kvant	Pris	Kr
INTÄKTER				
Höstraps, avsalu	kg	3600	2,0	7200
Arealersättning		0		
SUMMA INTÄKTER				7200
SÄRKOSTNADER				
Utsäde	kg	7,5	55	413
Gödsling Axan (N27)	kg	740	1,89	1399
Gödsling PK 11-21	kg	150	2,11	317
Bek. med. ogräs	tot			648
Bek. Med. Insekt	tot			108
Torkning	kg	7700	0,04	308
SUMMA SÄRKOSTNADER 1				3192
Ränta rörelsekapital, (faktor 0,6)	0,6	4002	5%	120
Ränta lager, 5 mån	5%	3600	1,80	135
SUMMA SÄRKOSTNADER 2				255
Arbete	tim	3	180	540
Administration/Driftsledning	tim	1,5	180	270
Maskinkost, inkl. drivm		1	2852	2852
SUMMA SÄRKOSTNADER 3				3662
TB 1 = (Int.-Särkost.1)				4008
TB 2 = (Int.-Särkost.1,2)				3753
TB 3 = (Int.-Särkos.1,2,3)				91

Bilaga 1:9

Träda

Intäkter och särkostnader per hektar

	Enhet	Kvant	Pris	Kr
INTÄKTER				
Arealersättning			0	0
SUMMA INTÄKTER				0
SÄRKOSTNADER				
SUMMA SÄRKOSTNADER 1				0
Ränta rörelsekap, (faktor 0,6)	0,6	450	5%	14
SUMMA SÄRKOSTNADER 2				14
Arbete	tim	1	180	180
Administration/Driftsledning	tim	1,5	180	270
Maskinkost, inkl. drivm		1	508	508
SUMMA SÄRKOSTNADER 3				958
TB 1 = (Int.-Särkost.1)				0
TB 2 = (Int.-Särkost.1,2)				-14
TB 3 = (Int.-Särkos.1,2,3)				-972